

O bólu napisano i wypowiedziano w ostatnich latach bardzo wiele słów, zdań, całych prac i książek. Coraz lepiej poznajemy mechanizmy powstawania i odczuwania bólu. Ale jak to często bywa, im lepiej poznajemy jakieś zagadnienie, tym więcej nowych pytań się rodzi. Z pewnością też zwalczanie bólu jest ważnym elementem niesienia pomocy, ale także „pokojowego” współistnienia człowieka i zwierząt.

Ból – odczucie subiektywne

Niewątpliwie odczucie bólu jest odczuciem subiektywnym i dlatego tak trudno, zwłaszcza u zwierząt, określić stopień jego nasilenia i destrukcji, jaką powoduje w żywym organizmie. To subiektywne odczucie bólu jest także odpowiedzialne za skuteczność zastosowanych środków do jego zwalczania. Poznajemy coraz więcej mechanizmów i substancji, których obecność lub ich brak ma ścisły związek z natężeniem reakcji bólowej. I pomimo coraz częściej spotykanego porównywania odczucia bólu u ludzi i zwierząt, stoję na stanowisku, że odczucie bólu, poza swoim subiektywizmem, nie może być identyczne u ludzi i zwierząt. Ot, chociażby ze względu na różnice anatomiczne (budowa centralnego układu nerwowego), ilościowe – w występowaniu transmitterów, czyli substancji chemicznych w żywym organizmie, które są odpowiedzialne za przekazywanie odczucia bólu drogami nerwowymi do mózgu.

Jednak na pewno zwierzęta, u których jakakolwiek przyczyna spowodowała ból, cierpią i to cierpienie należy w miarę naszych możliwości likwidować. Stosowanie środków przeznaczonych do zwalczania bólu powinno być starannie przemyślane i powierzone osobie z odpowiednią wiedzą. Wielokrotnie pisałem i wypowiadałem się na temat skutków niewłaściwego stosowania leków u zwierząt. Dotyczy to zarówno doboru odpowiedniego specyfiku, jak

BÓL

i jego dawkowania. Wręcz na porządku dziennym stało się stosowanie leków „ludzkich” u zwierząt, zwłaszcza tych, które przebywają w naszych domach. Takie antropocentryczne traktowanie zwierząt prowadzi do wielu niezamierzonych, ale fatalnych skutków.

Gdy boli – najlepiej do specjalisty

Właśnie dlatego, że wiemy coraz więcej o mechanizmach powstawania bólu, potrafimy coraz lepiej ból likwidować, a przynajmniej ograniczać. Mechanizmy i substancje, które u zwierząt odpowiedzialne są za powstawanie i „transport” bólu aż do centralnego układu nerwowego są różne niż u ludzi. Różnice są zarówno jakościowe, jak i ilościowe, stąd też różne reakcje poszczególnych osobników na leki przeciwbólowe. Jest to jedna z głównych przyczyn, dla których tak silnie podkreślam odpowiednie stosowanie leków zwalczających ból. Istotnym jest także prawidłowe zakwalifikowanie pacjenta do zastosowania adekwatnego leku.

Ból może pochodzić np. z urazu. Lecząc innym bólem jest ten pochodzący z urazu po zmiążdżeniu, a innym – ból po urazie chirurgicznym. Ból bardzo często

jest pochodzenia zapalnego, ale znowu podkreślam, innym bólem jest ten spowodowany zapaleniem dziąseł, a innym ból spowodowany zapaleniem nerek. I nawet właścicielowi przebywającemu na co dzień ze zwierzęciem trudno jest ocenić czy to ból, czy np. „tylko starość”. Powoduje to niejednokrotnie tolerowanie cierpienia zwierzęcia. Często dopiero przy zupełnie innej okazji wskazują właściciele, że na cierpienie jego zwierzęcia powodowane bólem, np. układu ruchu. I dopiero zastosowanie odpowiednich środków farmakologicznych przekonuje opiekuna, że zwierzęciu można skutecznie pomóc.

Troska i rozwaga

Ból powoduje w organizmie reakcje stresowe, które źle wpływają na funkcje wszystkich układów i narządów. To nie tylko posmutnienie, niechęć do jedzenia, zabawy, to bardzo istotny wpływ na funkcjonowanie serca, wątroby, odporność itp. Reasumując, ból u zwierząt zawsze jest zjawiskiem niekorzystnym, bez względu na rozwój układu nerwowego. Reakcja bólowa jest adekwatna do szczebla rozwoju danego gatunku, ale zawsze jest to zjawisko niepożądane z fizjologicznego punktu widzenia.

Człowiek, stając się „panem” przyrody, wziął na siebie także obowiązek korzystania z wiedzy, by wykorzystywać ją dla dobra innych gatunków, stąd jego powinność także w kwestii zwalczania bólu u zwierząt. Pamiętać jednak należy, że bezmyślne stosowanie środków przeciwbólowych, zarówno u ludzi, jak i u zwierząt jest przyczyną nieodwracalnych zmian w ważnych życiowo narządach. No i jak to w naukach medycznych jest zasadne – starajmy się nie dopuszczać do powstawania bólu, a gdy już wystąpi, zwalczajmy go szybko i skutecznie.

lek. wet. ANDRZEJ ALWEIL

Te małe ślicznoty na pewno jeszcze nie wiedzą co znaczy ból. Fot.: J. Moczulski